

OBJAVA I NARAVNA SPOZNAJA BOGA

(DV 6)

Dr Rudolf BRAJČIĆ

Koncil nam je svojom doktrinalnom porukom u 6. broju konstitucije *Dei Verbum* javio slijedeće:

1. *predmet* božanske objave jest sam Bog i vječne odluke njegove volje o čovjekovu spasenju,
2. *cilj* objave jest čovjekovo učešće u božanskim dobrima koja nadvisuju intelektualni čovjekov domašaj, i konačno
3. *kapacitet* čovjekov u religioznim pitanjima sastoji se u tom da je čovjek sposoban prirodnim svjetlom spoznati Boga premda treba pripisati njegovoj objavi što svi ljudi mogu temeljne naravne religiozne istine spoznati lako, sa sigurnošću i bez zablude.

Mi ćemo se u ovom priopćenju kratko dotaknuti svih tih točaka i na kraju nabaciti pitanje o jednoj ili drugoj pastoralnoj implikaciji tih istina.

Svjedok nas uvijek svojim svjedočanstvom uvodi u novi svijet nama prije saslušanja svjedoka još nepoznat. Ljudski svjedok uvodi nas u novi nepoznati svijet egzistencija i zbivanja ostvarenih u vidljivosti. Bog kao svjedok uvodi nas u nepoznati svijet svoje biti ostvarene u transcendentnoj nevidljivosti, otkrivajući nam ne kako ta bit izgleda iz čovjekove filozofske perspektive, što bi značilo Božje filozofiranje pred čovjekom, nego kako se ta bit predstavlja optici samoga Boga; ne kako je vidljiva izvana posredstvom vidljivih stvorenih stvari, nego kako je vidljiva iznutra i neposredno spoznatljiva kao unutarnji Božji egzistencijalni prostor. Kada Bog nakon stvaranja otvori usta kao objavitelj, onda on, pošto je odgovorio riječ koja »fabricira« svijet, izgovara riječ kojom izriče sebe: svoju bit i svoju povijest, najprije *unutarnju*, izlaženja božanskih osoba, a onda *vanjsku* utemeljenu na svojoj slobodnoj odluci da čovjekovo zbivanje uvede u remizu svog trinitarnog života. Izgovarajući tu riječ Bog se sjeća sebe i svoje povijesti. Stoga dimenzije te Božje riječi prelaze okvire čovjekove riječi. Da čovjek izgovori riječ o Bogu mora zaboraviti samoga sebe, zaboraviti svoju vidljivost i svoju stvorenost kao i stvorenost i vidljivost kozmosa i iz svoje riječi mora isključiti sjećanje na se i na svijet oko sebe kako bi izrekao nešto o Bogu što samo Bogu pripada. Tako Bog govori o sebi sjećajući se svega a čovjek govori o Bogu ne sjećajući se ničega, a to znači da Božja

riječ transcendiraju čovjekovu riječ kao što Božja riječ transcendiraju čovjekovu riječ. Ali, kada Bog svoju riječ o sebi i o svojoj povijesti upravlja čovjeku, onda on izlazi svojom bitom iz svoje transcendencije i ulazi u čovjekovu stvarnost i kontingentnost, što znači njihovo spasenje, pogotovu ako je čovjekova kontingentnost opterećena još i grijehom i njegova egzistencija upućena k smrti. Progovoriti, naime, o sebi i svojoj povijesti znači progovoriti o svojoj vlastitoj osobi i o svojem srcu, drugome se približiti u povjerenju i prijateljstvu te u tom prijateljstvu i povjerenju drugome donijeti samoga sebe sobom ga otkupljujući. Stoga je u biti Božje objave da svojim predmetom transcendiraju čovjekovo naravno razum, a svojom intencijom da bude upravljena na čovjekovo spasenje. Ona je po svojoj naravi soteriološka, salvifica, spasotvornička i spasiteljska, jer je prijateljska.

No iako Božja riječ o sebi transcendiraju čovjekovu riječ o Bogu, ona je ipak upućena na čovjekovu naravno spoznaju Boga kao čovjekove osobne svrhe koja u svoju večnost pribire čovjekovu kroz vrijeme i prostor raspršenu egzistenciju i kao osobnog čovjekova počela u kojemu čovjekova nestalna kontingentnost ima svoju apsolutnost. Bez te naravne spoznaje Boga čovjek ne bi bio sposoban zauzeti poziciju prema Božjoj riječi. Nedostajao bi mu osjećaj osobne Božje prisutnosti transcendentne u odnosu na čovjeka, što je bitno da Božji dijalog s čovjekom, kao dažljivi i događaj za čovjeka, može uopće začeti. Bez te naravne spoznaje Boga čovjeku bi manjkao prosudbeni princip po kom bi mogao ustanoviti da je određeni povijesni događaj uistinu Božja objava i ništa ga ne bi autoriziralo za tvrdnju da je Bog Biblije uistinu njegov Bog (H. Bouillard). I bez te naravne spoznaje Boga objava bi za čovjeka bila šuplja riječ. Koja bi korist bila znati da postoji Otac, Sin i Duh Sveti kada ne bismo od drugod znali što znači jedno i nedjeljivo Božanstvo? I kakav bismo smisao dali u objavi riječi »Bog« kada nam filozofija ne bi garantirala pojam »Egzistirajućeg par excellence, Stvoritelja neba i zemlje«? (F. Genuyt). Riječ koja nam objavljuje misterij za nas može biti stvarno sadržajna jedino ukoliko se čovjeku objavljeni misterij ukazuje identičnim s njegovim filozofskim pojmom »Onoga koji jest«. Konačno misterij Božjega života po milosti, koji prelazi sve čovjekove naravne snage i sposobnosti, čovjek prima kao dar u slobodnoj ljubavi. Kako može biti svjestan svrhunaravne dubine i širine toga dara i kako ga može prihvatiti u njegovoj svrhunaravnosti, ako ne zna gdje je granica na kojoj se njegov naravni život dokončava i ako ne može taj dar mjeriti sa rasponom svoje naravne spoznaje Boga. Koncil je s ponešto emfaze u ovom broju ustvrdio u kontekstu suvremenog ateizma da čovjek naravnim silama svoga razuma može upoznati Boga kao svoje počelo i kao svoj cilj. Ali još više je to učinio u kontekstu potrebe naravne spoznaje Boga za mogućnost svrhunaravne Božje objave uopće.

Tako čovjek prije nego će mu Bog progovoriti ima, i treba da ima, na temelju svoje naravne spoznaje određenu fizionomiju Boga. Ali to ne znači da se Bog u svojoj objavi ne može osvrnuti na mogućnost čovjekove spoznaje Boga i na tu svoju fizionomiju u čovjekovoj naravnoj mi-

sli na nj. Povijesno gledano, Bog se je doista i osvrnuo. Od tog Božjeg osvrta imamo prema I vatikanskom saboru, što usvaja II vatikanski, to da svi ljudi ono što u božanskim stvarima ne stoji iznad ljudskog razuma, u sadašnjem stanju ljudskog roda, mogu lako, sa sigurnošću i bez ikakve zablude spoznati. Ali to nije sve što imamo od tog Božjeg osvrta. Ako čovjek u svojoj filozofiji o Bogu gleda neodstupno i svoju vlastitu metafizičku egzistenciju i ako mu to gledanje omogućuje da primi Božju riječ, onda ga objava te njegove metafizičke egzistencije po Božjoj riječi čini za Božje svjedočanstvo još otvorenijim i sprema ga da to svjedočanstvo izrekne što čišće. Bog nije objavio samo svoj misterij nego je čovjeku dao božanski uvid u sam čovjekov misterij kako bi čovjek Božji misterij mogao u se što sigurnije i što dublje uvući. I također kako bi čovjek svoju vlastitu povijest još dublje utemeljio. Čovjek započinjajući misliti o Bogu započinje kroz prostor i vrijeme ostvarivati svoj smisao i tako utemeljuje svoju povijest. Po objavi za istinitost tog utemeljenja svoje ljudske povijesti on doznaje posredstvom Božje riječi koja transcendiraju čovjekovu riječ. Time čovjekova svijest o utemeljenju njegove ljudske povijesti postaje transcendentna. Čovjek kao povijesno biće postaje transcendentno konzistentan. Što se ne zbiva slučajno, jer samo transcendentno konzistentan i što se tiče ljudske naravi može živjeti u nadsvijetu kamo ga smješta objava.

Da li se iz svega ovog mogu izvući kakve pastoralne indikacije? Pitamo samo. Pitamo:

1. Ako je Božja riječ po svojoj biti prijateljska, ne bi li se Keriks te riječi morao smatrati i učiniti smatran u svojoj biti posrednikom *prijateljstva*?

2. Ako je današnji čovjek psihički spreman da tijelom zakorači na novi zvjezdani prostor iznad sebe, nema li taj čovjek možda više psiholoških preduvjeta od prijašnjeg čovjeka da dušom zakorači u svijet objave koji ga nadilazi a u kojem ga čeka Božji misterij?

3. Ako Bog objavom filozofskih istina o čovjeku bolje disponira čovjeka za svoju riječ, ne vrši li današnji čovjek prolazeći kroz svoje istraživačke laboratorije možda svoju naravnu pripremu za bolji primetak Božje riječi? Ne živimo li možda na početku jednog povijesnog duhovskog adventa?

SUMMARIUM

Revelatio et naturalis cognitio Dei (DV n. 6). — Revelatio Dei est essentialiter supernaturalis, nam — cum significat Dei communicationem nobis — ipso suo obiecto transcendit naturalem cognitionem Dei. Attamen, ut talis revelatio sit possibilis, necessario quoque inserenda est non quidem intra, at in ambitum naturalis cognitionis Dei: talis enim cognitio condiciones realizat ut revelatio supernaturalis sit possibilis. Sed hoc etiam efferendum est: Deus homini supernaturaliter revelavit ipsam possibilitatem hominis ad naturalem cognitionem Dei eo fine ut homo apertius quamque purius sese tradere possit deo Revalanti et ita seipsum sam naturam in fundamentalī dynamicitate — complectere et possidere non tantum ut est Dei filius verum etiam ut est ens historicum.